

Reference

1. Cambridge dictionary. (2022). Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org>.
2. Karpenko, N. M., & Smelianska, V. V (2021). How to design EFL online learning activities. Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів [Електронний ресурс]: зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., м. Київ (20–21 квітня 2021 р.) (pp. 176–179). К.: КНЕУ. Retrieved from https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/36386/smkmosu_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Moore, M. G., & Kearsley, G. (2012). Distance education: A systems view of online learning. Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning.
4. Moore, R. L. (2016). Interacting at a distance: Creating engagement in online learning environments. In K.-B. Lydia, B. Joseph, N. Esther, & A. Cynthia (Eds.), Handbook of Research on Strategic Management of Interaction, Presence, and Participation in Online Courses (pp. 401–425). Hershey, PA, USA: IGI Global.
5. Salmon, G. (2002). E-tivities: a key to active online learning. Routledge, London.

Максименко О.О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

Микал Т.А.

старший викладач кафедри німецької мови
факультету міжнародної економіки і менеджменту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

Редько С.П.

старший викладач кафедри філології та перекладу
Київського національного університету технологій та дизайну

Кулаженко О.П.

викладач кафедри сучасних європейських мов
Державного торговельно-економічного університету

АНКЕТУВАННЯ ЯК МЕТОД МОНІТОРИНГУ ОПАНУВАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена практичним питанням застосування методу анкетування з іноземної мови у вишах України. Враховуючи стратегічні спрямування розбудови європейського освітнього простору та її мовної галузі, сучасні вимоги та потреби, важливість врахування думок усіх зацікавлених сторін, анкетування як метод та його результати відіграють значну роль у трансформації загальної рамки навчального процесу, формуванні подальших змін та запровадженні нововведень щодо

вдосконалення опанування мов в університетах України. Аналізовано напрацьований досвід вітчизняних університетів у використанні методу анкетування для моніторингу опанування іноземної мови.

Summary. *The article is devoted to the practical issues of applying the questionnaire method in foreign language in higher education level of Ukraine. Taking into account the strategic directions of the development of the European educational space and its language sector, contemporary requirements and needs, the significance of taking into consideration the opinions of all interested parties, questionnaires as a method and its results play an important role in the transformation of the general framework of the educational process, the formation of the further changes and the introduction of innovations to improve language learning in the universities of Ukraine. The accumulated experience of domestic universities in using the questionnaire method for monitoring foreign language acquisition is analyzed.*

Ключові слова: іноземна мова, іншомовна освіта, вища освіта, метод анкетування, опанування мов.

Key words: foreign language, foreign language education, higher education, questionnaire method, language learning.

Постановка проблеми. Глибинні зміни вихідних позицій організації вибудови процесу навчання в цілому та опанування іноземних мов зокрема на цілковиту зорієнтованість процесу на студента вимагають залучення останнього в абсолютно усі етапи навчання не просто як пасивного спостерігача та виконавця, а як активного учасника трансформаційних процесів навчальної діяльності сьогодення. Передбачається, що студент не тільки фіксує власні потреби та результати, але й має рефлексувати їх та забезпечувати міцний зворотній зв'язок з огляду на власні потреби, можливості, запити, труднощі, побажання та пропозиції, виходячи з власного наявного та набутого досвіду опанування іноземної мови. Адже опанування іноземних мов, здійснюючись протягом життя, дозволяє студентам, які навчаються у вишах, зорієнтуватися у власних особливостях навчання і вивчення, щодо власних стратегій та обраних цілей, які стають потужним мотиваційним інструментом зацікавленості та залученості до процесу не тільки як пасивних об'єктів, але як активних дієвих суб'єктів.

Аналіз останніх джерел. У науковому та освітньому полі питання анкетування набуває нового втілення за потреби теоретичної та практичної розробки умов реалізації нових підходів до навчання, його багато аспектності та багато чинності, розуміння множинності можливостей його втілення за доступності технічних новацій, для реалізації завдань на основі зафіксованих нових даних зі статистичними показниками включно, моделювання поточних і майбутніх прогнозованих ситуацій тощо. В освітніх системах у галузі іноземних мов анкетування набуває усе ширшого теоретичного і практичного використання від стратегічної роботи міжнародних організацій до аспектів дослідження окремих питань навчального процесу окремих навчальних закладів ланки вищої освіти.

Так, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) координує проведення досліджень (Programme for International Student Assessment, PISA) щодо переліку ключових позицій навчання з іноземних мов включно на основі анкетування, серед останніх з яких актуальними є дослідження з оцінювання з іноземних мов [1] та опитування вчителів іноземних мов [2]. В рамках роботи Європейської комісії анкетування застосовується у дослідженнях з питань мовної освіти [3].

Теоретичними питаннями щодо створення, методів, типів питань та прикладів опікується С. Мак Леод [4]. Практичними проблемами розробки анкетування займаються С. Шоувстра [5] та П. Бхандарі [6].

Анкетування у міждисциплінарних контекстах з застосуванням комп'ютерних технологій розвивають К. Ердем, А. Сайкілі, М. Кочігіт [7].

Питання анкетування у дослідженнях навчання мов аналізується П. Вонгк Гу [8]. Використання анкетування для вдосконалення програм навчання іноземної мови розробляв Дж. Мак Девіс [9]. Анкетування зі стратегії саморегульованого вивчення іноземних мов за допомогою багатовимірної моделювання розробляють А. Хобок та А. Магяр [10].

Таким чином, анкетування з іноземних мов набуло широкого використання, отримавши значний розвиток, що підтверджує його актуальність як методу накопичення та узагальнення інформації щодо перебігу і вдосконалення навчального процесу в освітніх системах, виходячи з сучасних реалій швидкого розвитку освітніх можливостей та зростаючих вимог до якості освіти.

Метою роботи є заналізувати застосування методу анкетування для моніторингу опанування іноземної мови в університетах України на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зважаючи на основні засадничі принципи сучасної освіти ЮНЕСКО - доступність, рівність та якість, які покликані забезпечити її ефективне функціонування у громадянському суспільстві країни за складних викликів сьогодення, питання зворотного зв'язку та тісних контактів щодо дослідження думок усіх учасників освітнього процесу постає надважливим і ключовим у вирішенні значної кількості питань у галузі освіти у цілому та її іншомовній галузі зокрема.

Проаналізувавши доступні анкети щодо опанування іноземних мов в університетах України, пропонуємо перелік критеріїв для узагальнення особливостей їх вивчення, серед яких:

- мета анкетування;
- охоплена аудиторія — коло зацікавлених осіб (стейкхолдери) — студенти, викладачі, гаранті освітньо-професійних програм, працевластувачі, інші;

- методика анкетування (спосіб проведення (електронний, письмовий, усний), тип дослідження (окреме, комплексне, включене тощо), типи питань (відкриті, закриті).

У Таблиці 1 наведена інформація анкетування з іноземних мов у вітчизняних університетах (2006-2021 рр.).

Таблиця 1

Університет	Мета	Аудиторія	Методика
Електронний університет СНУ ім. В. Даля	Навчання іноземної мови	Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр», «магістр».	Онлайн анкета
Національний технічний університет України "Київський політехнічний університет імені Ігоря Сікорського"	Моніторинг якості навчання англійської мови	Освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр" (1-2, 3-4 курси).	Індивідуальне письмове опитування за анкетами, блокова побудова анкет: (I) питання, спільні для всіх курсів, (II) спеціальні питання для студентів молодших курсів (1-2), (III) спеціальні питання для студентів старших курсів (3-4).
Полтавський державний аграрний університет	Системне дослідження організації, підходів до викладання, змісту, самостійної роботи студента, оцінювання, якості у загальному форматі навчального процесу з усіх дисциплін (з виокремленням кожної).	Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр», «магістр», окремо для першокурсників, та роботодавців.	Онлайн анкета, блокова система за кожним аспектом і цільовою аудиторією, відкриті/закриті питання.
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (Факультет природничо-географічної освіти та екології)	Оцінювання якості викладання навчальних дисциплін	Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр».	Онлайн анкета за наданим переліком питань.
Волинський національний університет імені Лесі Українки	Моніторинг якості навчання англійської мови	Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр», «магістр»..	Онлайн анкета, відкриті/закриті питання.

Джерела: 11–15.

Як показує таблиця 1, анкетування проводиться за двома підходами, а саме: 1) у форматі комплексного дослідження складових навчального процесу для усіх дисциплін, серед яких іноземні мови, 2) як окреме дослідження навчання іноземних мов. Домінуючою аудиторією анкетування є студенти, а формою – онлайн опитування, що дозволяє охопити водночас велику кількість учасників та узагальнити достовірно результати і зробити відповідні висновки для подальшої роботи. Анкети, що використовуються у дослідженнях думок, є відкритими і закритими або змішаними (поєднують перші два типи питань).

За першим підходом у форматі комплексного дослідження думок зацікавлених сторін анкетування є окремим. Так, для працедавців опитування зосереджується на реалізації освітньо-професійних програм у широкому освітньому контексті та актуальності і необхідності підготовки фахівців [13], а також якості підготовки фахівців [14]. Для студентів анкетування з іноземних мов у переліку інших дисциплін охоплює окремі чи комбіновані опитування щодо організації навчального процесу, оцінки освітнього середовища, удосконалення змісту та підходів до викладання навчальних дисциплін, моніторингу якості навчання, оцінки навантаження самостійною роботою, якості системи оцінювання та контролю, дистанційного навчання, оцінки якості навчання та викладання за освітніми програмами [13, 14]. На викладачів анкетування не поширене [13, 14].

За другим підходом анкетування у навчанні іноземних мов зосереджено виключно на питаннях опанування однієї дисципліни. Це уможливорює розгорнуте дослідження в цілому та виокремлення окремих проблем, які є нагальними для вирішення на певний час. Аналіз доступних матеріалів дозволяє зацентрувати найбільш поширені питання, серед яких навчання іноземних мов на різних рівнях (бакалаврський, магістерський) та моніторинг якості навчання іноземних мов у сучасних умовах [11, 12, 15].

Структурно анкети можуть поділятися на блоки, вміщуючи питання за певними проблемами або містити загальний перелік питань для усіх опитуваних. Залежно від мети блоки можуть передбачати питання щодо загальної інформації, мотивації та спрямування діяльності в опануванні мов, труднощі та проблеми, організації та якості навчання у закладі, програм, а також пропонувані для студентів різних курсів, спеціальностей, вступників тощо [11, 12, 15].

Висновки з проведеного дослідження. Беручи до уваги вищезазначене, підсумуємо, що анкетування є методом моніторингу опанування іноземних мов в університетах України, зважаючи на зміни у побудові освітнього середовища та навчального процесу, вагомості думок студентів, працедавців, вступників, випускників, гарантів освітньо-професійних програм. Проте слід констатувати недостатнє використання

можливостей методу анкетування, оскільки воно не є плановано-системним, аналізованим та зорієнтованим на перелік проблем і показників, які створюють цілісну оцінку якості навчання, а також є вибіркоким щодо питань та вивченням думок зацікавлених сторін.

Список використаних джерел

1. OECD& Marconi G., Campos Cascales C., Covacevich C., Halgreen T. What matters for language learning? The questionnaire framework for the PISA 2025 foreign language assessment. Education Working Paper No. 234. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5e06e820-en.pdf?expires=1655122214&id=id&accname=guest&checksum=BDD89C4DB8FA5C3F46B938CFEBB562CB> (дата звернення: 10.05.2022)
2. Teacher questionnaire for PISA 2018. — Test Language Teacher (international option) Main Survey Version URL: https://www.oecd.org/pisa/data/2018database/CY7_201710_QST_MS_TCQ-TL_NoNotes_final.pdf. (дата звернення: 15.05.2022)
3. De Sousa Lobo Borges De Araujo L, Dinis Mota Da Costa P. The European Survey on Language Competences: School-internal and External Factors in Language Learning. EUR 26078. Luxembourg (Luxembourg): Publications Office of the European Union, 2013. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC82366> (дата звернення: 15.05.2022)
4. McLeod S., Questionnaire: Definition, Examples, Design and Types (updated 2018). URL: <https://www.simplypsychology.org/questionnaires.html> (дата звернення: 15.05.2022)
5. Schouwstra S. Questionnaire development at CITO heads the SurveyLang Questionnaire development team. URL: <http://www.surveylang.org/Project-development-areas/Questionnaire-development.html> (дата звернення: 15.05.2022)
6. Bhandari P. Questionnaire Design | Methods, Question Types & Examples Published on July 15, 2021 by . Revised on May 6, 2022. URL: <https://www.scribbr.com/methodology/questionnaire/#:~:text=A%20questionnaire%20is%20a%20list,the%20social%20and%20health%20sciences> (дата звернення: 10.05.2022)
7. Erdem C., Saykili A., Koçyiğit A. The adaptation study of the questionnaires of the attitude towards CALL (A-CALL), the attitude towards CAL (A-CAL), The attitude towards foreign language learning (A-FLL) To Turkish language, January 2018, Turkish Online Journal of Distance Education 19(1), URL: https://www.researchgate.net/publication/322129230_The_adaptation_study_of_the_questionnaires_of_the_attitude_towards_CALL_A_CALL_the_attitude_towa

rds_CAL_A-CAL_The_attitude_towards_foreign_language_learning_A-FLL_To_Turkish_language (дата звернення: 10.05.2022)

8. Yongqi Gu P. Questionnaires in language teaching research. Victoria University of Wellington, New Zealand. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1362168816664001> (дата звернення: 10.05.2022)

9. McE Davis J. University of Hawai'i at Mānoa Department of Second Language Studies Using Surveys for Understanding and Improving Foreign Language Programs Foreign Language Program Evaluation Project URL: <https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/server/api/core/bitstreams/786b5af5-d939-4a05-ab80-df6b34a33357/content> (дата звернення: 15.05.2022)

10. Habók A., Magyar A. Validation of a Self-Regulated Foreign Language Learning Strategy Questionnaire Through Multidimensional Modelling, 06 August 2018. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.01388/full#B25> (дата звернення: 10.05.2022)

11. Електронний університет СНУ ім. В. Даля. URL: <http://moodle2.snu.edu.ua/mod/forum/discuss.php?d=883> (дата звернення: 15.05.2022)

12. Національний технічний університет України «Київський політехнічний університет імені Ігоря Сікорського». URL: <https://kpi.ua/1012-8> (дата звернення: 15.05.2022)

13. Полтавський державний аграрний університет. URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/anketuvannya-1> (дата звернення: 15.05.2022)

14. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Факультет природничо-географічної освіти та екології. URL: <https://fpgoe.npu.edu.ua/%d0%b0%d0%bd%d0%ba%d0%b5%d1%82%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f/> (дата звернення: 15.05.2022)

15. Волинський національний університет імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A4%D0%9C%D0%92.pdf> (дата звернення: 15.05.2022)